

ไม้กฤษณา (ไม้หอม): ไม้ทรงคุณค่า ตอนที่ 1

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภก. วิเชษฐ์ สีลามานิตย์
ภาควิชาชีวเคมี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ไม้กฤษณาหรือไม้หอม เป็นไม้ทรงคุณค่ามาแต่โบราณ มีการนำมาใช้ประกอบทางยาในแพทย์ในแถบทวีปเอเชีย และการนำมาใช้เพื่อให้เกิดกลิ่นหอมเพื่อการบำบัดหรือทำให้เกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์ในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งรู้จักกันดีในนาม “Aromatherapy”

ปัจจุบันความต้องการไม้กฤษณาที่มีคุณภาพสูง ในทางห้องตลาดทวีความรุนแรง จึงทำให้มีการแอบลักลอบตัดไม้กฤษณาจากป่าจนแทบสูญพันธุ์ จนปัจจุบันได้มีการปลูกไม้กฤษณาขึ้นมากมายในเชิงพาณิชย์ทั่วทั้งประเทศไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

ในตอนที่ 1 นี้ เรามาทำความรู้จักลักษณะทั่วไปของกฤษณาซักก่อน ว่าเหตุใดไม้ชนิดนี้ จึงมีราคาแพง และในตอนที่ 2 เราจะมาศึกษาถึงคุณสมบัติทางยาและฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของไม้กฤษณา

ลักษณะของไม้กฤษณา

ชื่อพื้นเมือง กฤษณา (ภาคตะวันออก) กายูการู กายูกาฮู กายูติงปู (มาเลเซีย ปัตตานี) ไม้หอม (ภาคตะวันออก ภาคใต้) อครู, ตคร (บาหลี) ตีมเฮียง (ไม้หอมที่จมน้ำ) (จีน), เซงเคง (ภาษากะเหรี่ยง), สีเสียดน้ำ(บุรีรัมย์), ตะแกรงน้ำ(จันทบุรี), ไม้พวงมะพร้าว (ภาคใต้), gaharu, kikaras, mengkaras (อินโดนีเซีย), gaharu, tengkaras, karas (มาเลเซีย), agar (พม่า), Eagle Wood, Aglia, Lignum Aloes, Agarwood, Calambac, Akyaw, Aloewood, Calambour (อังกฤษ), Sasi (Assamese), Chen Xiang (沉香, จีน)

ชื่อวงศ์ Thymelaeaceae Genus: Aquilaria

ประเทศไทยพบ 4 ชนิด คือ *Aquilaria baillonii*, *A. crassna* Pierre, *A. malaccensis* Lamk. (ชื่อพฤกษศาสตร์พ้อง *A. agallocha* Roxb.) และชนิดใหม่ที่ถูกค้นพบโดย Dr. Ding Hau คือ *A. subintegra* Ding Hau

ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์

พบในเอเชีย อินเดีย ทิเบต ภูฏาน พม่า จีน ตลอดจนแหลมมลายู เกาะสุมาตรา บอร์เนียวและฟิลิปปินส์กฤษณาเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ไม้ผลัดใบ มีความสูงตั้งแต่ 18-21 เมตร ขึ้นไป

ลักษณะของเนื้อไม้

ลักษณะของเนื้อไม้กฤษณาจะมีทั้งเนื้อไม้ปกติและเนื้อไม้หอมที่มีน้ำมันกฤษณา ซึ่งคนไทยรู้จักจำแนกความแตกต่างมาตั้งแต่โบราณแล้ว ดังกล่าวถึงในมหาชาติคำหลวงสมัยอยุธยา ตอนต้น พ.ศ. 2025 ว่ามีทั้งไม้กฤษณาขาว (เสตครู) และ กฤษณาดำ (ตระครู) ซึ่งมีเนื้อไม้หอม

ส่วนเนื้อไม้ที่มีน้ำมันกฤษณา จะมีสีดำ หนัก และจมน้ำ คุณภาพของเนื้อไม้ ขึ้นอยู่กับการสะสมของน้ำมันกฤษณาภายในเซลล์ต่างๆ ของเนื้อไม้ องค์ประกอบทางด้านเคมี ของน้ำมันหอมระเหยจากกฤษณา ประกอบด้วยสารที่เป็นยางเหนียว (Resin) อยู่มาก สารที่ทำให้เกิดกลิ่นหอม คือ Sesquiterpene alcohol มีหลายชนิดคือ Dihydroagarofuran, β -Agarofuran, α -Agarofan, Agarol, Agarospirol, Eudesmane, Valencane, Eromophilane, Vetispirane และสารพวกอนุพันธ์ของ Chromone น้ำมันกฤษณาที่เองที่ทำให้ไม้กฤษณามีกลิ่นหอม และมีราคาแพงอย่างมหาศาล

คุณภาพของเนื้อไม้กฤษณา ในประเทศไทย สามารถแบ่งเป็น 4 เกรดดังนี้

เกรด 1 ชาวบ้านเรียกว่าไม้ลูกแก่น มีน้ำมันกฤษณาสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ทั่วเนื้อไม้ ทำให้มีสีดำ มีราคาแพงมากประมาณ 15,000 - 20,000 บาทต่อกิโลกรัม มีน้ำหนักเป็น 1.01 เท่าของน้ำ จึงจมน้ำ

เกรด 2 มีกลิ่นหอมและมีน้ำมันสะสมรองจากเกรด 1 สีจะจางออกทางน้ำตาล มีราคาประมาณ 8,000 - 10,000 บาทต่อกิโลกรัม มีน้ำหนักเบากว่าน้ำ บางครั้งเรียกว่าไม้ตกระเคียน

เกรด 3 มีกลิ่นหอมและมีน้ำมันสะสมรองจากเกรด 2 มีราคาประมาณ 1,000 – 1,500 บาทต่อกิโลกรัม มีน้ำหนักเป็น 0.62 เท่าของน้ำ เบากว่าน้ำจึงลอยน้ำ

เกรด 4 มีกลิ่นและน้ำมันสะสมอยู่น้อย ใช้กลิ่นน้ำมันหอมระเหย มีราคาประมาณ 400-600 บาทต่อกิโลกรัม มีน้ำหนักประมาณ 0.39 เท่าของน้ำ จึงลอยน้ำ ชนิดนี้ชาวบ้านจะเรียกว่า ไม้ปาก ส่วนเนื้อไม้ปกติที่ไม่มีน้ำมันกฤษณาสะสมอยู่ จะมีน้ำหนักเพียง 0.3 เท่าของน้ำ

การตรวจคุณภาพของไม้กฤษณา ทำได้โดยการทิ้งท่อนไม้ลงในน้ำ ถ้าท่อนไม้จมน้ำจะมีคุณภาพดีเลิศเรียกว่า “Gharki” ชนิดนี้เนื้อไม้มีสีดำ กลิ่นหอมมาก ถ้าท่อนไม้เริ่มลอยปริ่มน้ำ ชนิดนี้มักมีสีน้ำตาลอ่อน หรือน้ำเงินเข้ม เป็นไม้กฤษณาคุณภาพรองลงมาเรียกว่า “Neem Gharki” ถ้าท่อนไม้ลอยน้ำ เป็นไม้กฤษณาคุณภาพต่ำ ที่เรียกว่า “Samaleh” เมื่อเผาเนื้อไม้จะไม่พบกลิ่นหอมเลย ดังนั้นไม้กฤษณาสีดำเกรด 1 จึงมีราคาที่สูงลิ่วและมีความต้องการในท้องตลาดเป็นอย่างมาก

สารสำคัญที่พบในน้ำมันกฤษณาได้แก่ Essential oils ชนิดต่างๆเช่น Agarol; Agarospiol; Agarofuran; Dihydroagarofuran เป็นต้น

แหล่งซื้อขายไม้กฤษณา

ไม้กฤษณาที่มีคุณภาพดีจะมีพ่อค้ามาซื้อถึงแหล่งปลูก ส่วนน้ำมันกฤษณามีแหล่งค้าขายหลักที่ชอยนาเนา หลังจากนั้นก็จะมีการส่งออกไปตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นแหล่งรับซื้อใหญ่สุด และประเทศสิงคโปร์ เพื่อจำหน่ายไปประเทศในแถบตะวันออกกลางอีกที

การปลูกไม้กฤษณาเพื่อให้ได้น้ำมัน

จะเห็นได้ว่าราคาของไม้กฤษณาอยู่ที่ตัวน้ำมัน การที่จะปลูกให้ได้ไม้กฤษณาผลิตน้ำมันนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ไม้กฤษณาที่ผลิตน้ำมันส่วนใหญ่ต้องมีอายุมากกว่า 10 ปี และต้องอาศัยเทคนิคบางประการที่จะต้องกระตุ้นให้ไม้กฤษณาตกน้ำมัน ดังนั้นแม้ไม้กฤษณาจะมีราคาแพงและมีความต้องการในท้องตลาดทั้งในและต่างประเทศ เกษตรกรชาวสวนควรระมัดระวังในการลงทุน เพราะกว่าจะคืนทุนอาจต้องใช้เวลานาน 10 ปี ดังนั้นเกษตรกรต้องมั่นใจว่ามีสายป่านที่ยาวมากพอ

การซื้อขายน้ำมันกฤษณาในท้องตลาด

น้ำมันกฤษณาขายเป็นหน่วยที่เรียกว่าโตร่า (Tora) หนึ่งโตร่าประมาณ 12.5 กิโลกรัม ราคาโดยทั่วไปประมาณ 2,400-5,000 บาทต่อโตร่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของน้ำมัน

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมชัย สมมุง วิเศษฐ์ ลีลามานิตย์ ไม้กฤษณา (ไม้หอม) แก้ปัญหาความยากจนของคนไทย บริษัท ดาต้า เปเปอร์ แอนด์ พรินท์ จำกัด กรุงเทพฯ